

Lausuntopyyntö STM 2015

1. Vastaajatahon virallinen nimi

Vastaajien määrä: 1

Nimi

- Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL

2. Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Vastaajien määrä: 1

Nimi

- Marjo Katajisto

3. Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

Vastaajien määrä: 1

Nimi	Asema organisaatiossa	Matkapuhelin	Sähköposti
Marjo Katajisto	erityisasiantuntija	0503653713	marjo.katajisto@jhl.fi

4. Lausuntopyyntöä käsittelevä päivämäärä toimitilimessä

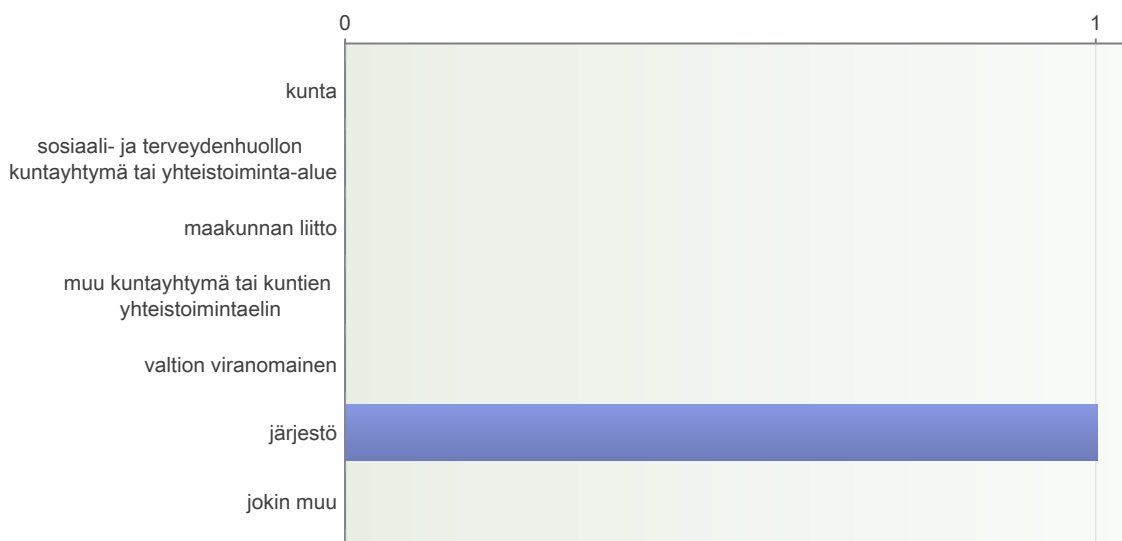
Ei vastauksia.

5. Toimitilimen nimi

Ei vastauksia.

6. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

7. Kunta numero tilastokeskuksen luokituksessa

Ei vastauksia.

8. 1. Hallituksen aluejakolinjauksen mukaan perustettavat itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. Onko nykyinen maakuntajako oikea peruste itsehallintoalueiden muodostamiselle?

Vastaajien määrä: 1

9. 2. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Vastaajien määrä: 1

-

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry (jäljempänä JHL) pitää hallituksen tavoitetta yksinkertaistaa ja parantaa hallintoa hyvänä. Myös palvelujen saatavuus ja yhdenvertaisuus ovat kannatettavia tavoitteita. Hallitus päätti perustaa 18 itsehallintoaluetta, joista osa järjestää sote-palveluja, ja siirtää niille lisäksi muita palveluja eri virastoista ja kunnista joko kokonaan tai osittain. JHL on huolissaan ratkaisun toimivuudesta ja pelkää, ettei se täytä sille asetettuja vaatimuksia.

10. 3. Tämä kysymys vain kuntien valtuustoille: Hallituksen aluejakolinjauksen mukaan perustettavat itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. Minkä nykyisen maakunnan pohjalta muodostettavaan itsehallintoalueeseen kuntanne katsoo perustelluksi kuulua? (liite: Manner-Suomen maakunnat)

Ei vastauksia.

11. 4. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Ei vastauksia.

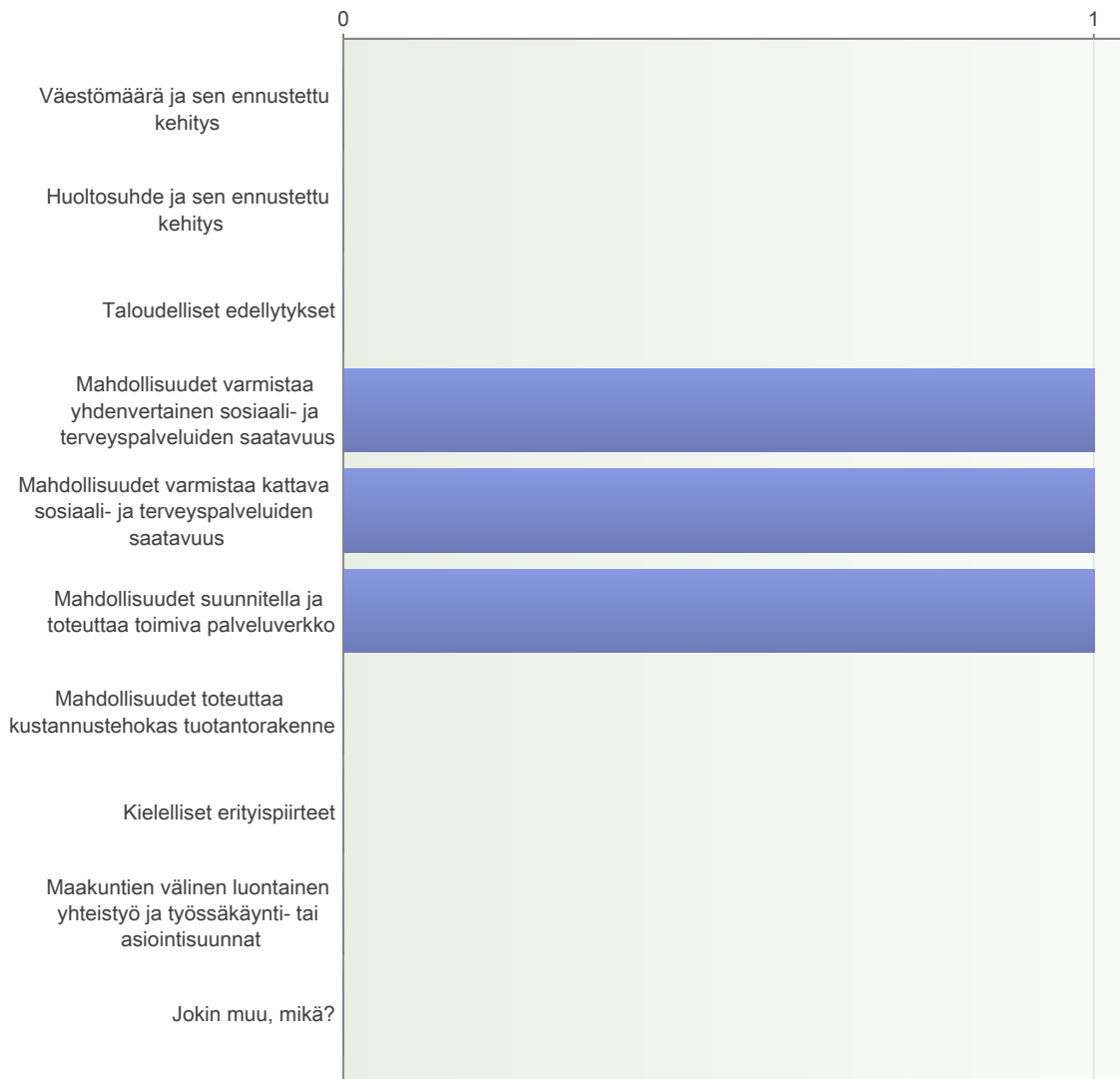
12. 5. Itsehallintoalueet järjestävät sote-palvelut joko yksin tai lailla säädettyjen kolmen itsehallintoalueen täytyy järjestää palvelut yhdessä sopimalla toisen itsehallintoalueen kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollossa on jatkossa maassa 15 selkeää alueellista kokonaisuutta, joilla sote-palvelut järjestetään. Miten arvioitte tehtyä ratkaisua?

Vastaajien määrä: 1

- Lähtökohtana tulee olla, että uudistuksessa syntyvät rakenteet ovat hallinnollisesti ja toiminnallisesti selkeitä. Palvelut on pystyttävä järjestämään yhdenvertaisesti. JHL kannattaa julkisen pääasiallista vastuuta sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta.

13. 6. Minkä kriteerien perusteella tulisi päättää siitä, mitkä kolme itsehallintoaluetta järjestävät sosiaali- ja terveyspalvelut muiden itsehallintoalueiden kanssa? Voit valita yhden tai useampia

Vastaajien määrä: 1

14. 7. Itsehallintoalueet tulevat tarvitsemaan yhteistyökumppaneita palveluiden järjestämisessä. Mikä tai mitkä ovat alueellenne luontaiset yhteistyösuunnat?

Ei vastauksia.

15. 8. Jos se itsehallintoalue, johon katsotte kuntanne kuuluvan, osoittautuu myöhemmin tehtävän päätöksen johdosta sellaiseksi itsehallintoalueeksi, joka ei vastaa itsenäisesti sote-palvelujen järjestämisestä, onko sillä vaikutusta kunnan kantaan siitä, mihin itsehallintoalueeseen kunnan tulisi kuulua?

Ei vastauksia.

16. 9. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Ei vastauksia.

17. 10. Hallituksen linjauksen mukaan itsehallintoalueille osoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi 1.1.2019 lähtien seuraavat tehtävät: pelastustoimen tehtävät, maakuntien liittojen tehtävät ja ELY-keskusten alueellisen kehittämisen tehtävät sekä lisäksi mahdollisesti ympäristöterveydenhuolto. Mitä muita tehtäviä olisi mielestänne tarkoituksenmukaista siirtää itsehallintoalueille?

Vastaajien määrä: 1

- Itsehallintoalueet on päätetty perustaa monitoimialaisiksi. Niille osoitetaan tehtäviä mm. ELY-keskuksista, maakuntien liitoista ja kunnista. Itsehallintoalueille on lisäksi päätetty perustaa yhtiöitä, joille siirretään tukipalveluita. JHL kannattaa pelastustoimen siirtoa itsehallintoalueiden järjestettäväksi, jolloin sen organisaatio voidaan rakentaa nykyistä helpommin yhteneväiseksi. Lisäksi itsehallintoalueille sopii hyvin maakuntien liittojen tehtävät, mutta ei laajassa mitassa EU-rahastojen hallintaa. EU rahastojen valvonnan ja hallinnan tulee säilyä EU säädöstenkin mukaan valtiolla, jolloin itsehallintoalue ei ole oikea taho niistä päättämään. Myös ympäristöterveydenhuollon tehtävät tulisi säilyttää valtiolla niiden itsenäisen ja riippumattoman luonteen vuoksi. Ympäristöterveydenhuolto on vasta organisoitu uudelleen THL:n alle. JHL ei pidä mielekkäänä toimintojen jatkuvaa siirtämistä eri hallinnon aloille tai tasoille.
Työllisyyden hoitoa ei tule alistaa itsehallintoalueille ja sitä kautta pilkkoa markkinoiden armoille. ELY-keskuksilla ja kunnilla on hyvät ja pitkät perinteet työllistämisen hoitamisesta. Tätä toimintaa tulisi jatkaa ja kehittää kuntien vastuulla. JHL ei kannata sitä, että itsehallintoalueille siirretään nyt esitettyjen tehtävien lisäksi muita tehtäviä. JHL kannattaa aluehallintovirastojen toiminnan jatkamista nykyisellään. Erityisesti työsuojelun itsenäinen rooli tulee säilyttää tulevaisuudessa hallintomalleissa jo ILO-sopimusten kirjausten vuoksi.

18. 11. Millä keinoin tulisi varmistaa itsehallintoalueiden ja kuntiin jäävien tehtävien välinen yhteys hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä?

Vastaajien määrä: 1

- Kuntiin jäävien tehtävien, hallinnon ja niiden rahoittamisen reunaehdoista tulisi käydä itsehallintoalueiden rakentamisen ohessa keskustelu. Julkinen palvelu on kokonaisuus, joka kansalaisen näkökulmasta tarkoittaa parhaimmillaan kokonaistaloudellisinta ja laadukasta palvelua jonka saa, kun tarvitsee. Kuntien roolia hyvinvointia edistävänä ja ennaltaehkäisevää toimintaa harjoittavana yksikkönä tavoitellaan, mutta toimet ovat vielä hyvin auki. Esimerkiksi turvapaikan saaneiden henkilöiden kotouttaminen on pitkälti kuntien vastuulla, mutta ne eivät voi yksin asiaa ratkaista.
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen edellyttää kunnille suunniteltua selkeää rahoitusta, vastuunjako ja henkilöstöresursseja, pelkällä informaatio-ohjauksella toiminta ei toteudu.
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sisältö on tarpeen avata – mitä toimintoja se pitää jo nyt sisällään ja mitä toimintoja sen pitäisi olla.
Hallituksen linjaukset ns. kokeilukulttuurista saattavat vaarantaa kunnissa tehtävän hyvinvointityön, jos esim. liikunta-, nuoris-, kulttuuritoiminnan tai vapaan sivistystyön tuottaminen jää osaksi vapaaehtoistoiminnan varaan tai julkisesti tuotetusta hyvinvointipalvelusta tehdään kaupallista palvelua. Uhkana on myös, ettei hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä työskentele työn vaatavuuteen nähden osaavaa henkilöstä.

19. 12. Vapaamuotoisia huomioita hallituksen aluelinjauksesta.

Vastaajien määrä: 1

-

Itsehallintoalueiden ja niiden yhteisesti omistaminen yhtiöiden perustaminen tulee merkitsemään massiivista henkilöstösiirtoa kunnilta ja kuntayhtymiltä maakunnille ja em. yhtiöille. STM:n henkilöstö-ryhmässä on sovittu kuntien ja kuntayhtymien henkilöstön siirtoon liittyvistä periaatteista sekä itsehallintoalueiden ja em. yhtiöiden palvelukseen tulevan henkilöstön asemasta, palvelussuhdelainsäädännöstä ja eläkkeiden turvaamisesta. Sote-uudistuksen projektityöryhmä on puolestaan kokouksessaan 18.1.2016 päättänyt maakuntien virka- ja työehtosopimusjärjestelmän perusteista.

JHL katsoo, että henkilöstön siirtojärjestelyt, henkilöstön asemaa koskevat periaatteet ja lainsäädäntö sekä maakuntien virka- ja työehtosopimusjärjestelmä tulee toteuttaa henkilöstöryhmän ja projektiryhmän esittämien linjausten mukaisesti.

Työnantajan vaihdostilanteissa palkka- ja työehdot on harmonisoitava. Viime kädessä valtion on varattava riittävästi varoja tähän tarkoitukseen. Tulevaan lainsäädäntöön tulee ottaa määräys, jonka mukaan harmonisoinnin tulee tapahtua korkeimman oikeuden oikeuskäytännössä vahvistettujen periaatteiden mukaisesti.

Uudistuksen tueksi tarvitaan muutosturvaa edistämään henkilöstön uudelleen kouluttautumista ja – sijoittumista sekä kannustimia ja tukea työnantajan vaihdostilanteissa sekä työntekijöille että työnantajille.

Ammattiryhmien väliset tehtäväraenteet tulevat sote-integraation myötä muuttumaan ja tarvetta tälle kehittämistyölle on. Tavoitteen onnistuminen varmistuisi parhaiten perustamalla valtakunnallisen kehittämissyksikön, joka edistäisi henkilöstön koulutusta, työnjaon järjestämistä ja hyvien käytäntöjen levittämistä.

Kaikki sote-alan henkilöstöjärjestöt on otettava kattavasti mukaan uudistuksen valmisteluun ja toimeenpanoon valtakunnallisesti ja alueellisesti koko valmistelun ajaksi.

Sosiaali- ja terveystalouden tuottamisessa on nojattava tulevaisuudessakin pääosin julkiseen palveluntuottajaan (iha), yksityinen ja kolmas sektori toimitsevat palveluvalikoimaa täydentävinä toimijoina. Julkisen sektorin työ on kestävä ja vakaata ja sitä on mahdollista kehittää. Julkisen sektorin työ on avointa ja helposti valvottavissa; tämä estää osaltaan veronkiertoa ja aggressiivista verosuunnittelua. Julkinen sektori tuottajana ehkäisee suurten yritysten markkinavaltauksia eli monopolisoitumista, vahvistaa paikallisuutta ja toimii hyvänä työllistäjänä. Julkisen sektorin palveluntuottajana voi vastata koko palveluketjusta aina ehkäisevistä palveluista korjaaviin; sillä on palveluntuottamiseen tarvittava osaava henkilöstö, infrastruktuuri ja muut voimavarat.

Hallitus linjauksiin sisältyvät myös valinnanvapauden lisääminen sekä julkisen palvelulupauksen määrittely. Hallitusohjelman lähtökohtana kuitenkin oli edetä uudistuksessa kolmiportaisesti, nyt kaikki uudistukseen liittyvät tavoitteet ovat yhtäaikaaisesti valmistelussa. JHL on huolissaan siitä, miten valinnanvapaus toteutetaan niin, että se takaa kansalaisille yhdenvertaiset palvelut sekä toisaalta ei nosta sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia. Esimerkiksi asuinpaikka, oma tietotaito, terveydentila ja toimintakyky vaikuttavat mahdollisuuksiin tehdä valintoja. Koko uudistuksessa sosiaalihuollon asema on jäänyt vähemmälle huomiolle ja erityisesti valinnanvapaus sosiaalipalveluissa jää kysymysmerkiksi, koska kyse tarveharkintaisista palveluista. Julkisen palvelulupauksen pitää olla laaja ja kattava. Nykyisiä yhdenvertaisia lakisääteisiä palveluja ja palvelutarjontaa ei saa supistaa eikä säästöjä hakea palveluita rajaamalla ja tästä johtuen myös kansalaisten omavastuuosuuksien kasvattamisella.

Palveluntuottajien on valinnanvapauden voimaantullessa luotava toimiva integraatio, siksi tuottajakuntaa on tarpeen lainsäädännössä rajata ja asettaa selkeitä reunaehtoja yksityisten palveluntuottajien hyväksymiskriteereille: laadun ja vaikuttavuuden lisäksi tarvitaan selkeää rajausta valinnanvapauden kohteena oleville palveluille, kilpailukeinojen määrittäminen ja palveluntuottajien auktorisointikriteerit.

Sosiaalihuollon näkökulmaa ei ole tuotu valmistelussa esille, vaikka sosiaalihuollon palvelut koskettavat laajasti eri väestöryhmiä. Sosiaalisten ongelmien (työttömyys, köyhyys, syrjäytyminen jne.) yleistyminen lisää sosiaalihuollon työmäärää ja vastuita. Uusia haasteita luovat mm. turvapaikanhakijoiden vastaanottaminen ja kotouttaminen. Siksi saumaton yhteistyö sote-palveluissa on edellytys koko uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Valtion on tarkasteltava koko julkista sektoria tasavertaisena palveluntuottajana. Myös kaikkia eri hallinnon tasoja on pohdittava kriittisestä näkökulmasta. Miten kokonaisvastuun ottaminen ihmisestä aidosti toteutuu moniportaaisessa hallinnossa?

JHL on huolissaan uuden hallintoportaan ja valinnanvapauden tuomasta byrokratiasta kun sen keventämistä on tavoiteltu jo vuosia. Hallinnon paisuminen ei saa johtaa tuki- ja peruspalveluista ja niiden parissa työskentelevästä henkilöstöstä säästämiseen.

Julkisia hankintoja koskeva lakiehdotus on tarkoitus antaa eduskunnalle kuluvan talven aikana. TEM:n mukaan lakiehdotuksessa on huomioitu myös sote-uudistuksen vaikutuksia. JHL pitää tärkeänä, että julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön uudistamisen yhteydessä mahdollistetaan maakuntien ja niiden omistamien valtakunnallisten yhtiöiden mahdollisuus hankkia tarvittaessa palveluja suoraan myös kunnilta, niiden liikelaitoksilta ja kuntien omistamilta yhtiöiltä.

20. 13. Vapaamuotoisia huomioita hallituksen rahoituslinjauksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen olennaisimpia kysymyksiä ovat rahoitus ja vallanjako. JHL kannattaa rahoitusratkaisua, jossa verotus perustuu progressioon ja jossa alueiden eroja tasataan niin, ettei mikään alue joudu kantamaan uudessa mallissa kohtuutonta osuutta palvelujen ja hallinnon rahoittamisesta. Valtion riittävä itsehallintoalueiden ohjaus on edellytys yhdenvertaiselle palvelutuotannoille ja riittävän kevyelle hallinnolle. Tulevan rahoitusratkaisulla on turvattava yhdenvertaiset palvelut ja luotava mekanismit, joilla kansalaisten sosiaali- ja terveyseroja kyetään kaventamaan. Kansalaisten omavastuuosuudet / asiakasmaksut eivät saa olla esteenä tarvittaviin palveluihin hakeutumiselle. Yksityisten palveluntuottajien määrän lisääminen uhkaa myös lisätä valvonnan ja ohjauksen tarvetta. Ruotsissa valinnanvapauden lisääminen on nostanut hallinnollisia kuluja. Toisaalta palveluketjujen pirstaloituminen erikseen ostettaviksi toimenpiteiksi edellyttäisi kansalaisten ohjauksen ja neuvonnan merkittävää lisäämistä. Kehitys on jo ollut nähtävillä mm. ikäihmisten palveluissa, joissa kotihoidon kokonaisuus alkaa monessa kunnassa erkaantua kunnan tuottamaksi kotisairaanhoidoksi ja ulkoistetuiksi kotipalveluiksi. Tämä puolestaan on johtanut erityisesti paljon palveluita saavien henkilöiden oikeusturvan parantamiseen säätämällä laissa heille mahdollisuus vastuutyöntekijään. Kilpailulliset elementit eivät verkostoituneissa palveluissa tuo säästöjä, vaan aiheuttavat lisää hallintoa, byrokratiaa jne.